

פרוטוקול מס' 273

מישיבת ועדת הכספים

יום ה', י"ח באדר א' התשמ"ו - 27.2.1986 - שעה 10.00 - בתל-אביב

נ כ ח י

ח' רמון - מ"מ היו"ר	חברי הוועדה:
א' אבוחצירא	
י' ארידור	
מ' נר-און	
פ' גרופר	
י' מצא	
ע' סולודר	
ע' עלי	
ב' שליטא	
ג' שפט	
שר האנרגיה והתשתית מ' שחל	מוזמנים:
נ' ארד - מנכ"ל משרד האנרגיה והתשתית	
פ' גליקשטיין - המדען הראשי	
ש' שבתאי - מינהל הדלק	
א' כפרי, גב' א' צמח - משרד האנרגיה והתשתית	
ע' וייס, א' איתן - משרד האוצר	
א' קרשנר	מזכיר הוועדה:
ס' אלחנני	יועצת כלכלית:
א' דגני	קצרנית:
הצעות לסדר היום	סדר-היום:
תקציב משרד האנרגיה והתשתית לשנת הכספים 1986.	

1180

(נא לכתוב כיום 27.2.86)

27.2.86

דצעות לסדר היום

מ"מ היו"ר ח' רמון:

אני פותח את הישיבה.

לפני שנעבור לדיון בתקציב משרד האנרגיה והתשתית, אני מבקש להעלות הצעה לסדר.

אני מבקש לזמן לוועדה את אנשי האוצר כדי לדנוע מהם על ההסכם המתגבש בינם לבין אייזנברג בקשר למניות צי"ס. מידיעות שמתפרסמות בכלי התקשורת ובעתונות מחברר שמכל מבקשי הסיוע לכיניהם בחרה ממשלת ישראל דווקא באייזנברג כדי לתת לו מתנה בסכום של 30 מיליון דולר. אני מקווה שידוע לממשלת ישראל כי העברת סכום כזה טעונה אישור של ועדת הכספים. אני לפחות אינני מעלה על דעתי שוועדת הכספים תאיר עסקה מהסוג הזה. כדי שהממשלה לא תעמיד את ועדת הכספים בפני עובדה מוגמרת ותגיד: חתמתי, ואם לא אכבד את חתימתי אתבע לדין, אני מבקש להודיע לממשלה בטרם חתימה מהי עמדתה. מן הדין שהממשלה לפני שהיא חותמת תבוא לוועדת הכספים ותציג בפניה את ההסדר כפי שהוא מוצע.

מן הראוי להזכיר אותם 30 מיליון דולר ניתנו כערבות על פי דרישתה של ועדת הכספים לפני כשנה וחצי, לאחר שצריך היה לתת כ-60 מיליון דולר ערבות מדינה לצי"ס. הממשלה שחלקה במניות צי"ס רק 50% רצתה לתת ערבות על הסכום כולו, ועדת הכספים כפחה עליה לתת ערבות רק על מחצית הסכום.

אני מבקש לכן להזמין בדחיפות את הנוגעים בדבר על מנת למנוע את הצעד הזה, או שהם יודיעו לנו שהם אינם מתכוונים לחתום על שום הסכם לפני שוועדת הכספים חדון עליו וחאשרו.

תקציב משרד האנרגיה והתשתית לדנת הכספיה 1986

היו"ר ח' רמון:

אנו עוברים לדיון על תקציב האנרגיה והתשתית. נרשמו לדיון מספר חברים שעדיין לא הגיעו לישיבה. אני מבקש לקחת את רשות הדיבור.

בתחילת דברי אני רוצה להודות למשרד האנרגיה על ההצגה היפה והמענינה של התקציב. קיבלנו גם השקפים במהירות, ומעבר לענינים התקציביים המיידים היה ממש מהנה לקבל מידע בתחומים די מרתקים ומגרים את הדמיון. אני מקווה שתהיה לנו גם הזדמנות לכקר במקומות אלה ולראות את הדברים מקרוב. אני חושב שבהחלט מגיעה למשרד ברכה חמה על הכנת החומר והצגתו ואני מציע שמרדכי אחרים ילמדו ממשרד האנרגיה איך להגיש תקציב וכך לסייע לנו בעבודההנו.

אני רוצה להתייחס לכמה נושאים, והנושא הראשון הוא פתיחת שוק הדלק. מי שקורא את דו"ח מבקר המדינה על חברת פז מבין שזוהי מערכת שעולה הון תועפות למדינה. שיטת הקוסט-פלוס שמבטיחה מראש לכל חברות הדלק כ-19 מיליון דולר רווח, וחתקנו אותי אם אני טועה, אין לה שום הצדקה. תמיד יש ויכוחים על ה"קוסט". אם הייתי בטוח שהקוסט עונה על הצרכים ומנסים לחסוך ולהצטמצם, הייתי אומר שצריך להרוויח פה ושם כמה אחוזים. אבל אפילו מבקר המדינה בביקורת שלו על "פז" השתמש בביטויים החריפים ביותר שהוא השתמש בהם אי פעם על חברה ממשלתית. הוא אמר שמה שקורה בחברת פז אי אפשר אפילו להגדיר כחריגות, אלא זה הרבה מעבר לכך. רק זה מעלה סימני שאלה על כל הנושא.

אני גם חושב שאי אפשר למכור את חברת פז כל עוד זהו המצב. האם נהן מתנה למישהו? אם השיטה היא על קוסט-פלוס הוא יעשה חישוב שהוא

נותן הלוואה למדינה, מעליה מובטחת לו תשואה שנהית והוא גם זוכה בנכס. כוועדת הכספים לא יעלה על הדעת לאשר עסקה כזו. כל הדיבורים על מכירת נכס פז בתנאים של הבטחה מחיר ממלתי ואי-פתיחה של שוק הדלק הם סתם דיבורים בעלמא.

שאלתי את הנכ"ל על החלוקה שבין רכישות דלק למי חוזים לבין רכישות בשוק החפשי. התשובה הייתה ששני-שלישים מכמות הדלק נרכשים לפי חוזים, ושליש ברוב החפשי. אני חודב לכתנאים אלה אפילו לפתוח את שוק הדלק. כל מי צריבא דלק יתחייב לקנות שני-שלישים מספקים שיש להם חוזים עם המדינה, והשליש הנותר יהיה פתוח להחרות חפשיית. החרות חיה יותר מוגבלת כאשר את השוק כולו היה פתוח, אבל גם במסגרת השליש הזה יד בהחלט אפשרות של חחרות. ומה ליותר רשוב שכל כיסי היומן וההוצאות המנופחות יעברו מן העולם. זוהי הערכתתי.

אני בעד פתיחה שוק הדלק לאלתר. השוק הסגור הזה עולה הון תועפות למדינה, אני גם חושב שהוא איננו יעיל במידה רבה. הייה רוצה לשמוע מהער, פרט להצרת כוונות, מה באמה עושים בתחום הזה, כי ההחלטה הזו יש לה משמעויות מרחיקות לכת והממשלה עצמה חייבת לתת דעתה על כך.

בנקודה השניה קשורה להשקעה בחברת החשמל. אינני יכול להשתחרר מההרגיה שעודף ייצור החשמל בישראל באופן קבוע הוא מעל ומעבר לעודף הקיים במדינות אחרות בעולם. בכיור האחרון שלי בחברת החשמל, שהתקיים אמנם לפני כשנה, היה עודף ייצור שנע בסביבות 160%-170%, בעוד שבעולם מקובל עודף ייצור של כ-130%.

נתן ארד:

אתה מתכוון לעודף של 70% ולא ל-170%?

היו"ר ח' רמוך:

אני מתכוון רק לעודף של 40%, לעודף שמקובל בעולם. אני מוכן אפילו להסכים לעודף קצת יותר גדול מזה הקיים בעולם. אבל התחושה שלי היא שכל דחיה בבניה של תחנות כוח יש בה חסכון עצום אפילו מבחינת הריבית למשק, כי בניה של תחנות כוח כרוכה בהשקעה אדירה, כמעט מיליארד דולר כל תחנת כוח. יש לי תחושה שהנושא הזה איננו מטופל כהלכה.

חברת החשמל יש לה עניין, בצדק מבחינתה, להעסיק את המהנדסים, לבנות כמה שיותר תחנות כוח. אני בהחלט חושב שיש עודף ייצור של חשמל במדינת ישראל בשלב הזה, וצריך לשקול מחדש את מדיניות הבניה של תחנות הכוח. מה שבטוח שעדיף לבנות או להוסיף תחנות כוח במסגרת תחנות הכוח הקיימות, ובשום אופן לא להיכנס להשקעות פנים ארציות בשלב הזה, כמו בניית תחנת כוח בנגב בין אם חיה גרעינית או אחרת, אלא להוסיף מה שניתן להוסיף בתחנות הקיימות בחדרה או בחיפה. אני יודע שהדבר כרוך בשינוי החלטה של המועצה הארצית לתכנון.

נתן ארד:

כאיר מדובר באחרים חדשים, לא באחרים ישנים.

היו"ר ח' רמוך:

בחברת החשמל אמרו לנו שיר להם בעיה עם המועצה הארצית לתכנון. אם מאז העניין בא על פתרון, הרי שלא קיים גם התירוץ הזה. צריך לזכור שבניית תחנה באתר חדש עולה הון תועפות. אינני חושב שאנחנו יכולים

להרחיב לעצמנו אפילו להקדים זאת בינה, כי שנה פירושה 100 מיליון דולר ריבית בלבד. צריך להתייחס לסכומים אלה בראינות רבה.

הנקודה השלישית נוגעת לשיעור הורדת מחירי הדלק. אני בדרך כלל חושב שאם ניהן להקל על אזרחי המדינה, רצוי להקל. אבל יש ויכוח גדול בעולם בלבד הזה האם צריך להעביר את הוזלת מחיר הדלק לצרכן או האם צריך לספוג אותו כדי להקטין גרענונות מהעבר וכדי לאפשר למסק לצמוח ולגדול. לפני יומיים נתפרסם מאמר מערכת בניו-יורק-חיימס בארצות הברית, שהם הצרכנות הרבה יותר מאורגנה מאשר אצלנו, מאמר שהיה בו יותר מאשר רמז לא להעביר את הוזלה לצרכן אלא להיתמש בכך להקטנת הגרעון הפדראלי מצד אחד, ולהשקעות בהשקיה ובקהיליית העסקים מצד שני.

אני נוטה יותר להעביר את הוזלות האלה לצרכי הכלל ולא לטובת פרט זה או אחר.

אני גם רוצה לומר שאם מחליטים להוריד את מחירי הדלק, שיורידו אותם, ולא יוזילו את הדלק ב-2%-3% כפשרה בין שני שרים שאחד לא הסכים להוזלה והשני רצה הוזלה יותר משמעותית. מה שנעשה זו לא הוזלה אלא סתם טרחה.

אני לכן תומך בכך כי בשלב זה לא נוריד את מחירי הדלק אלא במה שקשור לתעשייה. אשר לתעשייה צריך לבדוק מה קורה בתחום זה בעולם. אם יש הוזלה של מחירי הדלק לתעשייה בארצות אירופה, או בארצות שאנחנו מתחרים אתן, ואם אנחנו לא נוזיל את מחירי הדלק לתעשייה עלויות הייצור אצלנו יגדלו, בוודאי שצריך להקטין את העלויות בתעשייה. איך לי ספק בכך. אבל זהו המבחן היחידי. אם זה לא קורה לא בארצות הברית, לא באירופה ולא בארצות שאנחנו צריכים להתחרות אתן, לא הייתי מוריד את מחירי הדלק גם לתעשייה שלנו ומאפשר לה להתחרות באותה רמה של עלויות.

דבר נוסף שקשור במחירי הדלק, כיוון שהמזוט מסובסד למעשה ברמה זו או אחרת, איך לנו תמונה אמיתית על שיעור הסובסוד לתעשייה באמצעות הדלק. במקרו יש על כך נחונים, מה שאין כן במיקרו. לכן הקימו בישראל תעשיות עתירות דלק שלמעשה אין לנו בהן שום יתרון יחסי. אני יודע איזה מאבקים מנהל המשרד עם המפעלים הפטרוכימיים, עם פרוטארום וכדומה. למרות שאני יודע שמי שחמך בכך היה השר בר-לב בחקופת כהונתו כשר המסחר והתעשייה, אבל הקמנו תעשייה עתירת דלק, אנחנו מבזבזים הון חועפות על התעשייה הזו, השקענו בה השקעות אדירות, ואם היינו מחשיבים את החבסוד שניתן למפעלים אלה באמצעות המחיר המסובסד של המזוט, אני משוכנע שהכדאיות של התעשייה הזו היתה יורדת עוד יותר.

אני רוצה לומר בכך שכתוצאה מהסבסוד של המזוט הוקמו מפעלים ברמה של המיקרו שאין להם זכות קיום מבחינה כלכלית. לכן צריך לעשות תחשיב אמיתי. אם קם מפעל ליצוא והוא איננו מחשב כמה סובסידיה הוא מקבל על המזוט, לא ברור מהו ערך הדולר של היצוא שלו. יתכן שאם ייעשה החשבון האמיתי יתברר שדולר היצוא שלו הוא יקר מאד והיצוא שלו איננו כדאי.

לכן כאשר עורכים תחשיבים של מפעלים צריך לחשב את סבסוד הדלק כחלק מהסיוע שהממשלה נוחנת למפעלים ולא כפי שהמצב הוא היום, גם אם לכאורה זה בא מקרן ההשוואה והדברים צריכים להתאזן. גם אז לוקחים מהאזרחים ומעבירים לתעשייה שיהכך והיא איננה כדאית. ואם כבר לוקחים כספים מהאזרח אולי יש להעביר את הכספים למטרות יותר טובות ויותר יעילות. עד כאן הנקודות המרכזיות שביקשתי להעלות בדיון.

ס' אלחנני:

בעקבות הדברים שאמר הדר בישיבה הקודמת על התעמיה הפטרוכימית וההשקעה בהיקף של 300 מיליון דולר, נראה לי שכך הראוי להרחיב את הוצגה הזו, כי זה ענין השנוי במלוקת אם זוהי התעמיה למדינת ישראל צריכה לפתח.

ע' סולודר:

אני חושבת שסקירה של משרד האנרגיה והתשתית היתה אחת הסקירות המענינות ביותר ששמענו, אולי בגלל הנושאים שנכללו בה, אם כי אני חושבת שכל נושא אפילו להציג בצורה מענינת, נושאים שאיננו עוסקים בהם דרך שיגרה. אנחנו עוסקים בתי יום בנושאים של עבודה ורווחה, חמלאות, מסחר ותעמיה, חינוך, שיכון וכדומה, אבל הנושאים שהועלו בסקירה אינם מגיעים לטיפולנו יום יום. במיוחד היה מענין נושא המחקר על חידושי המדע שהוא מביא עמו. אני רוצה לגעת בכמה מהנושאים האלה, שבחלק מהם טיפלתי ואני מספלת אישית.

אתחיל בנושא של הכינרת. ואינני רואה כאן את פרופ' קולט צוריה שערכה מחקר יסודי על הכינרת, מחקר מענין ביותר. יש לי ויכוח עם ידידי חבר הוועדה אריאל ויינשטיין, שמעלה מדי פעם הצעות לפיתוח התיירות סביב חופי הכינרת, אבל איננו מכיר לעוממה את הבעיה של הממשק העדין כל מי הכינרת והצורך בשמירה על האיזון במסגרת הממשק הזה. אני מלווה פרויקט של הקמת תחנה הידרו-אלקטרית בכפר הנשיא, שזהו נסיון די חדש בגליל. בעמק בית שאן הוקמו מספר תחנות כאלה על הירדן. וכאן מתעוררת הבעיה של משק המים ובתחום איזר משרד יש ליפול בו. כחקלאיה ברור לי שמשרד החקלאות הוא שצריך להיות מופקד על חלוקת המשאבים לפיתוח משק המים, אבל באשר למחקר ופיתוח, כיוון דאנחנו עוסקים כאן באוצרות טבע, יש בהחלט מקום למחשבה אם הנושא הזה לא צריך להיות בתחום פעולתו של המשרד שעוסק באוצרות הקרקע ובלימושים שלהם. אני יודעת שלשם הקמת בית קברות ליד סבריה דרושים כל האישורים ההידרולוגיים.

אם הזכרתי את התחנות ההידרו-אלקטריות, כאן יש טוב בעיה. השר שחל ציין בסקירה - וגם ראינו זאת בדיאגרמות - שיכול להיות שגם יזמים פרטיים יהיו שותפים לייצור חשמל. אני יודעת שהתנועה הקיבוצית לוקחת חלק בהרבה נסיונות כאלה, כי היא ערוכה לכך, בהחלט כענף כלכלי. אבל כאן יוב יש התנגדות בין התחום הזה לבין הנושא של שמירת המים בירדן לכל אורכו. אמנם מדברים על שאיבה והחזרה של המים, אבל מתעוררות כאן בעיות שאתם בוודאי מודעים להן. ונשאלת השאלה מיהו הגורם המוסמך להכריע בנושאים אלה. אני יודעת שבנושא של תחנות הרוח התנהל מאבק גדול בין הגורמים המופקדים על שמירת הטבע לבין משרד האנרגיה האם זה יפגע בצפורים או לא יפגע בהן. יש התנגדויות כאלה לרוב, לעתים לא רק בין הגופים העוסקים בנושאים השונים, אלא גם בין האנשים האלה כינם לבין עצמם.

אני מעונינת לשמוע על הנושאים האלה ביתר הרחבה ואני מציעה שהמשרד אולי יארגן לנו סיור כדי שנוכל לראות את הדברים מקרוב.

מאחר ואני חברה בוועדת המשנה לעניני חשמל, ומאחר ומדי פעם עולה במליאת הוועדה וגם בוועדת המשנה הנושא של חשמל חינם לעובדים, אני רוצה לומר את דעתי בצורה הברורה ביותר בנושא. אינני מסתירה שגם לי יש ביקורת על חשמל חינם שניתן לעובדים ללא הגבלה, אבל זהו נושא שהוא בתחום יחסי עבודה. אם אפילו להגיע לכלל סיכום בנושא זה על ידי הידברות, מה טוב; אבל אני חושבת שוועדת הכספית בשום פנים ואופן איננה רשאית ואיננה צריכה להיכנס לתחום הזה. חמיד הקפדנו על כך שוועדות הכנסת

יא יכנסו לתחום של יחסי עבודה, כי בכך עוסקת ההסתדרות ואנחנו לא באים להחליט אותה או לבוא במקומה בדיונים האלה. חברים רדאית להביע דעתם, אבל אני פונה ליורב ראש ומבקשת שלא לחקבלנה כאן החלטות בנושא זה, כי אנחנו יא הפורום למחליט בענין.

י' ארידור:

אני מבקש להציג שאלה שלא קשורה למשרד האנרגיה אבל קשורה לסקירה ששמענו. אני יודע שהיום מצליחים לפרק נפט על ידי וירוסים שיוצרים אותם בהנדסה גנטית. הם מפרקים את הנפט לגזים רגילים. (נ' ארד: לשם מה לפרק נפט?) לפרק אותו מזיהומים, אם למשל הוא מזהם את הים. (נ' ארד: לפרק אותו כדי שלא יזהם). היות וזהו תהליך טבעי הנובע מיצירה מלאכותית, האם עובדים על התהליך ההפוך, תהליך של יצירת הווירוס המלאכותי שיצרוך גזים רגילים וההפרשות שלו תהינה נפט? האם יש התקדמות בנושא הזה?

י' מצא:

אני מבקש לשמוע מהן ההתפתחות שחלו בנושא של חברת החשמל המזרח-ירושלמית.

הינ"ר ח' רמון:

אדוני היקר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

ברשותכם, ריכזנו את השאלות ומיינו אותם לפי השואלים. אענה על השאלות לפי הסדר שבו הן הוצגו, וחברי ואנכי נתייחס לנושאים השונים שהועלו במהלך הדיון.

אתחיל בשאלתו של חבר הכנסת בני שליטא שאמר כי הוא מעדיף מצב אנכרוניסטי בנושא חשמל כינס מאיר ההסדר שדיברתי עליו בישיבה הקודמת. אינני אנרכיסט וגם לא אנכרוניסט ואני בעד הסדר, וכמובן במסגרת הקיימת מה שניתן להשיג זו תוצאה של מלא ומתן ומטבע הדברים גם פשרה. חשמל כינס בחברת החשמל הוא ענין של מסורת, מנהג והסכס, שבמשך השנים קיבלו את החוקף המשפטי על פי כל אמת מידה. כדי לשנות הסדרים קיימים חייבים להגיע להסכם במסגרת יחסי עבודה והסכמי עבודה עם העובדים. תמיד אמרתי ואני חוזר על כך גם היום, שבעוד אני מכיר בזכות, אני חולק על העובדה שאין לה חקרה.

בענין זה היו הצעות שונות. ההצעה המסתמנת היום, ואני מקווה שנגיע עליה לכלל סיכום, שחהיה הגבלה לפי חקרה קולקטיבית, ומכאן ואילך על כל עובד חדש שיתווסף לחברת החשמל תהיה גם חוספת על פי הממוצע. אם היום מדובר על 7000 עובדים ועוד 3000 פנסיונרים, והממוצע לעובד יגיע לדוגמה ל-8000 קוט"ש בשנה, הרי שעבור כל עובד חדש תהיה תוספת השווה לממוצע הזה.

במשך הזמן ההסדר הזה יביא ללא ספק לחסכון וגם להורדת הצריכה הקיימת שהיום אין לה חקרה.

מספר חברי ועדה שאלו על פתיחת שוק הדלק, והיום העלה את הנושא חבר הכנסת חיים רמון. מאחר והנושא הוא עקרוני ובעל משמעות מרחיקת לכת מאד - ובמשרד אנחנו סבורים שזו תהיה מהפכה של ממש אם נגיע לשינוי הזה - ארחיב על כך את הדיבור.

במשך שנים הייתה ייראל סבורה, ובצדק, שהשמירה על מקורות האספקה של נפט גולמי, שהוא חיוני לקיום המשק, מחייבת פעולה ממשלתית מרוכזת

ברכייה הנפרד מאיתם בקורות. ואמנם הממשלה הצליחה לזמור על מקורות האספקה גם בתקופות סוערות בחיינו, גם כאשר הוטל החרם על מדינת ישראל לאחר מלחמת יום הכיפורים. אנחנו חייבים להיות מצב השוק השתנה והוא מאפשר להמטין את מטרות הממשלה ברכישות הנפט חוץ פתיחת הדוק בפני הגורמים השונים, כאשר הממשלה לומר את העצמה את הזכות לקבוע את התקרה או את המחיר המירבי, והאפשרות הזו תמיד קיימת.

היום לבעלה כ-70 מכוניות הנפט שאנחנו רוכשים נקנים במסגרת חוזים עם מדינות או עם חברות נפט לאומיות של מדינות, וזאת במטרה להבטיח אספקה לאורך זמן. והמחירות האלה ידועים - בעיקר מקסיקו, מצרים לאחר הסכמי קמפ-דייוויד וכך נורבגיה בשנים האחרונות, כי רצינו לגוון את מקורות האספקה ולקנות נפט על פי הוזה גם ממדינה שיש לה נפט באיכות טובה, אבל בעיקר ממדינה שהמטטר שלה יציב והיא חלק מהעולם המערבי.

אנחנו רואים את פתיחת שוק הנפט במתכונת הבאה: להשאיר את החוזים רק לצורך שמירת מקור אספקה קבוע של נפט בכמות מינימלית סבירה. לא נבטל את החוזים ארוכי הטווח, אבל נשנה את החלוקה הקיימת ובמקום לקנות 70% מכוניות הנפט על פי חוזים נקנה במסגרת הזו רק 30% מהכמות, ואילו את 70% הנותרים נשאיר לשוק החופשי. נאפשר לבחי הזיקוק כחלק ממערכת כוללת לייבא נפט גולמי על פי שיקולים כלכליים שלהם, בעיקר לאספקת חומרי זינה לתעשייה. ואז לא בהכרח סוגי הנפט שאנחנו מייבאים הם המתאימים לצרכי התעשייה. לא הבנזין הוא שיכתיב את סוג הנפט המיובא ולא החוזים הקבועים הם שיכתיבו זאת, אלא המגמה המרכזית תהיה לקנות נפט גולמי שיענה על צרכיה של התעשייה הישראלית ועל תפעולם האופטימלי של בחי הזיקוק. מעבר לזה נאפשר לחברות הדלק לייבא את הנפט הדרוש להם. תרצינה חברות הדלק לייבא נפט גולמי ולזקק אותו בבחי הזיקוק, זה עניינן; תרצינה לרכוש תזקיקים כיוון שניתן לקנותם במחיר יותר זול ולכן לא כדאי לייבא נפט גולמי - נשאיר זאת להן, למשחק של כוחות השוק ולשיקולים של כדאיות.

בחי הזיקוק יצטרכו למצוא לעצמם שוקי יצוא כדי שיוכלו לפעול במלוא כושר הייצור שלהם. אם לתעשייה דרושים 4.5 מיליון טון נפט גולמי, ואם כושר הייצור של בחי הזיקוק הוא 8-9 מיליון טון, בחי הזיקוק יצטרכו למצוא לעצמם תעסוקה ולפעול כמו כל יזם אחר. הם יצטרכו למצוא מקורות לרכישת נפט גולמי זול ולשוקי יצוא למכירת התזקיקים שלהם. או שהם יצטרכו לצמצם את פוטנציאל הזיקוק שלהם אם ההיקף הקיים לא יהיה כדאי להם. בכל מקרה הם יצטרכו לפעול על בסיס של רווח והפסד.

חברות הדלק תוכלנה לייבא נפט גולמי או לייבא תזקיקים, לפי שיקולים של כדאיות, כאשר תפקידנו יהיה לקבוע מחיר חקרה לצרכן בהתאם לכוחות השוק ושיעורי המסים הקיימים אצלנו.

ג' שפט:

תיאורטית יכול להיווצר מצב לפיו לבחי הזיקוק לא תהיה עבודה כי חברות הדלק יעדיפו לרכוש תזקיקים על פני רכישות של נפט גולמי.

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

תיאורטית אפשרות הזו קיימת שהפוטנציאל שלבחי הזיקוק לא יהיה מנוצל עד תום והתפוקה תהיה יותר קטנה מאשר כושר הייצור.

ה' מצא:

זוהי אפשרות גם לא תיאורטית.

היו"ר ח' רמון:

אם לא יחול שינוי דרסטי כתוצאה מכך בבחי הזיקוק, זה עלול לקרות. זוהי הכוונה של פתיחת השוק.

שר האנרגיה והתשתית מ' החל:

בתי הזיקוק יצטרכו לעמוד במבחן הכדאיות והיעילות. להערכתי אלה הם בתי זיקוק מודרניים, הניקענו בהם הרבה כסף, והם יעילים. אבל כפי להעמיד אותם במבחן ישר רק דרך אחת - לחשוף אותם ליבוא. הם יעמדו במבחן על ידי התייעלות שתתן להם יתרונות לעומת בתי זיקוק אחרים.

ע' סולודר:

בדברי שכחהי להעלות את הבעיה המתמשכת של זיהום אוויר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אתייחס בהמשך לבעיה זו.

בבואנו לדבר על פתיחת היוק אין כוונתנו להוסיף חברות דלק על החברות הקיימות. אין כוונה לאשר מחר לחברת סקסו, למשל, לפתוח כאן סניף של חברת דלק. הכוונה להשאיר את שלוש חברות הדלק ולאפשר להן לפעול. חלוקת השוק הקיימת ביניהן מעשיה אח כי לא פורמלית תתבטל מאליה. יש היום חלוקה היסטורית: 45% - חברת פז; 35% - חברת דלק; והיתר - חברת סונול. החלוקה הזו מתבטלת.

אציין דבר נוסף שהוא ללא ספק בעייהי. חברות הדלק מוכרות היום את המזוט ובכל מה שקשור לנפט ומוצריו בחלק מהמקרים הן גם גובות עמלות, אך כי הן אינן נוגעות בנפט הגולמי שמיובא ומזוקק ומועבר לתעשייה הפטרוכימית. בעתיד תעדיין יוכל להגיד: אני רוצה לייבא מזוט. גם בתי הזיקוק יכולים להגיד: לא כדאי לנו לייבא נפט גולמי, כדאי לנו לקנות מזוט ולהבטיח את המזוט לתעשייה. מקרים כאלה בהחלט יכולים לקרות. ואז אם חברות הדלק תהינה יעילות ותקנינה מזוט יותר זול מאשר בתי הזיקוק, הן תמכורנה את המזוט הזה לתעשייה, שאם לא כן בתי הזיקוק יוכלו להתחרות בהן. אותו דבר לגבי נפטא. כלומר, גם מוצרים אחרים יהיו ברי תחרות. לא אסחיר מכם שלעניין זה יש התנגדות של חברות הדלק.

בתיאום בין משרדי האוצר, התעשייה והאנרגיה קבענו שתהיה ועדה ביןמשרדית שתכין תסריט אין יושבים את המהלך הזה וגם תענה על שאלות כמו אלה ששאל היושב-ראש לגבי בעיות של מלאים, על חשבון מי יזקמו אותם, מי ישלם, וכך השאלות האחרות בעניין החוזים הקבועים הבאים להבטיח את הקמר בינינו לבין ספקיות הנפט המסורתיות שלנו.

אני אישית מעריך שאם יש נושא בעל חשיבות למשק האנרגיה בשנת 1986, שתהיה לו השפעה על השנים הבאות, זהו הנושא של פתיחת שוק הדלק. זוהי השאלה המרכזית ביותר שיש לה השלכות לא רק על משק האנרגיה אלא על הכלכלה כולה. יש אצלנו הערכות שרק פעולות החשיפה ופתיחת השוק יביאו לחסכון של כ-100-200 מיליון דולר.

מובן מאליו שיש גם שמרנות מסוימת בתחום הזה. מנכ"ל המשרד יחד עם מנהל מינהל הדלק יוצאים לבדוק אין נעשה הדבר בשתי מדינות - אוסטרליה וצרפת - שעברו את התהליך הזה בשנים האחרונות. צרפת חששה שמה הדבר יביא למפולת ולכן קבעה שם גם מחיר מינימום. החיש שלה היה שחברות דלק מסוימות תיעלמנה בגלל החברות החזקות והגדולות יותר. היא קבעה לכן גם מחיר מינימום וגם מחיר מקסימום. לאחר מכן היא ביטלה את מחיר המקסימום והשאירה את מחיר המינימום עדיין כדי להגן על החברות היותר קטנות. היא ראתה שיש תחרות בשטח ואין צורך בשום מגבלה לגבי התקרה, שכן ממילא חברות הדלק מתחרות ביניהן ומוזילות מחירים.

ג' מצא:

אין אתם מתגברים על החלף יהיה קיים כל השנים מא השוק אי פעם
יינעל בפנינו?

דר האנרגיה והחלטה מ' שחל:

עניתי על כך. אמרתי שאמור על חוזים לקניית כמות מסוימת של
דלק שאפרר יהיה להגדיל אותה בעתיד. זה קצת בעייתי כי יתכן שכדאי
לקנות נפט ברומרדס או בסואץ ולא כדאי לקנותו במקסיקו. למרות כל זה
אני מתכוון לעמוד על המשך ביצוע החוזה לרכישת נפט ממקסיקו בכמות
מסוימת.

זוהי מהפכה האנחנו בהחלט מהכוונים לבצע אותה בטווח של שנת 1986.

היו"ר ח' רמון:

זוהי מהפכה שיש כל כך הרבה גורמים אינטרסנטים המתנגדים לה.
עם כל הכבוד שאני רוחש למשרד האנרגיה, הוא לבדו לא יוכל לחולל מהפכה
כזו. זה מחייב החלטה של הממשלה כולה. האם יש לכם לוח זמנים מפורט
מתי יובא הנושא לדיון ולהחלטה בממשלה? התחושה שלי היא שזה מסוג
הדברים ההכל יודעים שצריך לעשותו, שמדברים עליו רבות, אבל אין
כוונה אמיתית להגיע בו לכלל החלטה מפורשת.

שר האנרגיה והתשתית מ' רחל:

בין משרדי האוצר, התעשייה והאנרגיה יש הסכמה שצריך לפתוח את
השוק. אנחנו מהכוונים תוך פרק זמן של חדשים עד שלושה חדשים להציג
תסריט היכול את הצידים המעשיים לביצוע התכנית. מועד ההפעלה, משמעותה
על המשק, כמויות וכדומה, כל אלה ייכללו בתסריט מסודר שיפרט את
הצעדים שיש לנקוט בהם האחד אחר השני.

היו"ר ח' רמון:

בדנה הבאה כאשר תציג בפנינו את תקציב משרדך זה מה שיקרה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

זוהי כוונתנו. אני רואה את העניין בטווח של 1986 להפעלה בתחילת
1987. להערכתי המגמות של מחירי הנפט לא ישתנו, והמחיר יתייב על
פחות מ-20 דולר לחבית. זהו המועד המתאים ביותר לבצע את הרפורמה.
אני מדגיש: נעיה זאת לאחר דיונים עם חברות הדלק ועם בתי הזיקוק
והתעשייה. בתי הזיקוק הודיעו על דעת ההנהלה שהם מוכנים לפתיחת השוק.
הם נוסלים על עצמם את כל הסיכונים הכרוכים בכך והם מוכנים לעמוד
במבחן הייעול והתחרות עם המשק העולמי.

אני עובר לשאלות של יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת שפירא. על חלק
מהשאלות ישיבו אנשי המשרד. אני עונה על שאלה מס' 3: אין יפצו את
המייצאים את לא מחזירים להם את הכסף שנגבה מהם מעבר למחירי הדלק?
על ידי חכנית הצמיחה יפצו אותם כי המשק יקבל את הפיצוי.

נשאלתי שאלה נוספת על הוזלת המחירים, האם אין לתת העדפה לתעשייה
ולהוזיל את הדלק לתעשייה. בפועל אנחנו נוהגים כך. ההוזלות נעשו מתוך
התחשבות בראש וראשונה בתעשייה. אני רוצה להזכיר לחברי הוועדה שההוזלה
הראשונה, שסביבה היה ויכוח עם שר האוצר, לא היתה מכוונת לבנזין
שהוא בשימוש בעלי הרכב הפרטי; באתי בהצעה עוד לפני שהיחה מפולת
במחירי הנפט, אבל מתוך ראייה מחירי הנפט ירדו, לסייע לתעשייה לעמוד
בתחרות בשוקי העולם על ידי הוזלת מחירי המזוט, וזאת עוד בנובמבר 1985.

שר האנרגיה מ' רהל

הוויכוח שנמשך חדשים וחצי היה מיותר. היום הוא נשמע מגוחך.
אז חידו שמא היינו הוא עונתי.

יודעים כאן נציגי האוצר, ואני רוצה שהדברים ייאמרו. י"י מחסום פסיכולוגי כאיר מדובר על הורדת מחירים, וזה חל על הממשלה כולה. כאיר יש צורך בהעלאת מחירים, אין בעיה. אנחנו יודעים כיצד לפעול, זה כאילו דבר טבעי ומוכן מאליו. עוד באותו לילה הצוים מוכנים ואתה חותם עליהם. אבל כאיר אתה מדבר על תהליך הפוך, תהליך שבו ייחלנו כל הזמן לדעת, יש בעיה. אינני רואה יום הגיון באבחנה בין העלאת מחירים כדי שזו תשקף את העלות הריאלית לבין הורדת מחירים שבאה לענות על אותה מטרה.

הוא הדין לגבי תעריפי החשמל. ההוזלה הנוספת באה לאחר המפולת במחירי הנפט, כאיר אי אפשר היה לעמוד מול הציבור ולהצדיק את המחירים הקיימים. ומייד יביא לכם מר שבתאי נתונים על מחירי התזקינים בעולם ואצלנו. נכון, יש מחלוקת בנושא הזה, והיא באה לידי ביטוי במאמרים בניו-יורק-טיימס, ולא רק במאמר המערכת האחרון, כי הם כותבים על כך כל הזמן. אבל יש גם השפעה אדירה של חברות הדלק על המחירים, ויש גם הגיון בטענה שלהם. אנחנו בחרנו בשביל הביניים: להוזיל את מחירי התזקינים לתעריף לפי שני קריטריונים כלכליים חיוניים - העלות הריאלית לנו וכן המחיר האלטרנטיבי - כמה עולה לייבא אותו מוצר לישראל, וזאת כדי שהתעשייה שלנו תוכל לעמוד בתחרות בשוק הבינלאומי.

אני עומד להיפגש בתחילת השבוע הבא עם שר האוצר ולהמליץ בפניו על הוזלה נוספת ודי משמעותית במחירי המזוט והנפט לתעשייה. לדעתי זה אפשרי, זה גם חיוני.

מסתבר שגם לאחר הוזלה יהיו לנו עודפים בקרן ההשוואה.

מ' בר-און:

אתה מוכן לנקוב בסכום?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני מעריך שעד 1 באפריל הסכום יגיע ל-75-80 מיליון דולר. יש סכום נוסף של כ-20 מיליון דולר של החשמל. אפשר לומר כי עד אפריל 1986 יוכל משק האנרגיה לתת לצרכים שהממשלה תקבע אותם, לפי סדר עדיפויות שהיא תחליט עליהם, סכום של כ-100 מיליון דולר, שלדעתי צריך לייעד אותם לצמיחת המשק.

מ' בר-און:

אם נסתכל על הוזלה של המזוט והנפט כתרומה לצמיחה, איזה סכום הוא זה בהשוואה למצב שהיה לפני חדשים?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

בחישוב שעשינו לפי מודל שפיתחנו במשרד האנרגיה כיצד חשפיע הוזלה של 5% במחירי המזוט על המדד ועל התעסוקה, ראינו שהוזלה כזו יש לה השפעה של כחצי נקודה במדד בשלבים שונים, בתחילה על התעשייה והחשמל ובשלב שני על מעגל נוסף של מוצרים. מבחינת התעשייה הישראלית, הוזלה הזו יכולה להביא להורדת מחירים של כ-10%, ולהרחבת התעסוקה ב-3000-4000 עובדים. אבל זהו מודל תיאורטי. אם תרצו, יוכל ד"ר מעוז ממשרדנו להציג אותו בפניכם.

מ' בר-און:

מהו הסכום הגלובלי הנובע מכך? כמה התעריף מקבלת כאן כמתנה?

נהן ארד:

הוזלה של 5 על כל המל נותנה כ-5-7 מיליון דולר לחודש.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

בחירוב שנתי הסכום הוא כ-50-60 מיליון דולר.

היו"ר ח' רמון:

זה מוזיל את העלויות בכסום של 50-60 מיליון דולר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הוזלה של 5 במחירי המזוט לפי המודל תורמת להוזלת התשומות

בתעשייה ב-50 מיליון דולר. יש לה השפעה של כחצי נקודה במדד, שזה

70 מיליון דולר. יש תרומה נוספת בהגברת כושר התחרות של היצוא והגדלת

התעסוקה בסכום דומה של 50 מיליון דולר. על 50 מיליון דולר חסכון בעלויות

לתעשייה אתה מקבל תרומה של סכום דומה. אני מדבר על הוזלה נוספת בעיקר של

המזוט והנפט לתעשייה.

יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת שפירא שאל: מה היה הוויכוח עם שר

האוצר כאשר דובר על הוזלה של 5? אינני יודע. (מ' בר-און: לוח זמנים..)

אין לי כל הסבר להתנגדות. פניתי לשר האוצר בסוף אוקטובר, תחילת נובמבר.

מ' בר-און:

לוח זמנים מבחינה זו שהוא רצה להחזיק את הרזרבות ביד לקראת

המשא והמתן על הסכמי היכר עם השכירים לקראת חודש אפריל.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אם המזוט נמכר באיטליה ב-90 דולר לחוץ וב-82 דולר לטון, אי אפשר

היה לאורך זמן לשמור כאן על מחיר של 160 דולר לטון.

הבעיה היא אמרת לגמרי. בא שר המופקד על הנושא ואומר: אלה הן

התחזיות. והאמת שאני לא האמנתי שהמחיר יגיע ל-82 דולר לטון, אבל אמרתי

שהוא יגיע ל-100 דולר לטון. בתקופה שבה התעריף זקוק לסיוע אי אפשר

להכביד עליה מבחינת כושר התחרות שלה. זה נאמר בסוף אוקטובר. היה מספיק

זמן לתאם זאת מבחינת המשק ולעשות זאת במלביס.

לגבי החמל לא היתה כל מינה לדחיה. הבסיס כל הזנים היה מחיר

העלות, וכאשר מחיר החמל יורד לא יחכן שבאוצר יטענו שמכאן ואילך נתחיל

לחשב את המחיר לפי העלות הכלכלית ולא לפי חידובי העלות כפי שנעשו כל

השנים.

מ' בר-און:

מה פירוש העלות הכלכלית?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

העלות הכלכלית פירושה מחיר דולר כפי שעולה ליבואן ולא לפי

שער הדולר היציג, וכל מיני שיטות חדשות. אני חוזר ואומר שזה לא רלוונטי,

זה לא נכון, אינך יכול לעשות חישוב שונה כאשר המחירים יורדים.

מ' בר-און:

מהו היום המחיר לטון? (שר האנרגיה והתשתית מ' שחל: 140 דולר).

ובאיטליה המחיר הוא 82 דולר לטון.

יו"ר האנגליה והתשתית מ' שחל:

כאיר אתה מדבר על המחיר באיטליה אתה חייב להביא בחשבון את כחירי ההובלה, את ההיטלים וכדומה. איך אנחנו מחשבים את המחירים? אנחנו עושים חישוב מהו המחיר האלטרנטיבי שתעשיין ישראלי יצטרך לשלם כדי לייבא את המזוט לארץ. אנחנו רוצים שהמחיר שבו אנחנו מוכרים את המזוט לתעשייה יהיה שווה למחירו באירופה בתוספת כל ההוצאות הכרוכות בהבאתו לישראל.

נתן ארד:

באיטליה המחיר לצרכן התעשייתי הוא 120 דולר לטון, בבלגיה - 110 דולר, בהולנד -130 דולר, לעומת 140 דולר לטון אצלנו. נכון שבצרפת ובאנגליה המחיר הוא יותר גבוה, כי שם משוכ מה ממסים את המזוט.

היו"ר ח' רמון:

האם הפערים האלה במחירים היו קיימים ובאותו יחס גם לפני מפולת מחירי הנפט?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:
תמיד היה פער במחירים.

היו"ר ח' רמון:

אינני צריכים להרע את מצבן של התעשיין. השאלה אם אנחנו משפרים את מצבו או לא. זוהי השאלה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

צרפת ואנגליה ממסות את המזוט. לדעתי, יש להח מחיר דיפרנציאלי, זה לא המחיר היציג. אבל נניח לזה. רצינו להגיע למחיר דומה לזה שבאיטליה או בבלגיה, אלה המדינות שאחז עשינו השוואה, ואנחנו פחות או יותר רוצים להמשיך כך.

מ' בר-און:

מהו המצב בגרמניה?

נתן ארד:

בגרמניה המחיר זהה למחיר בארץ.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת שפירא שאל האם ניתן להוזיל את מחיר החשמל למקוואות. התשובה היא שלילית. אי אפשר לקבוע תעריפים שונים לחשמל לפי צרכנים. לקח זמן עד שהגענו למחיר חשמל אחיד לפי עלותו. הנהגנו את תעריף "תעופ" שזה היציג גדול. יש לי פניות כאלה מגורמים שונים, ועם כל ההכנה אינני יכול להיענות להן. שר האנרגיה הקודם לפי עזיבתו את המשרד נתן הבטחה להוזיל את החשמל לבתי כנסת. כיבדתי את הבטחתו. בנושא זה היו איומים בפניות לבג"ץ, כי אם מוזילים את החשמל לבתי הכנסת, מדוע לא לכנסיות ומסגדים? לא היחה לי ברירה אלא להוזיל את החשמל למסגדים וגם לכנסיות. אם נוזיל את החשמל למקוואות יגיעו אלינו פניות להוזיל את החשמל למוסדות שונים. אינני מתכוון לשנות את המדיניות הזו. לדעתי כל מדיניות אחרת לא תהיה נכונה.

בנושא חשמל חינם שאל חבר הכנסת שפירא אם לא ניתן להעביר את ההטבה הזו לפיצויי פרישה ו/או להמיר אותה באיגרות חוב. אני מעריך את רצונו של יושב-ראש ועדת הכספים להבטיח לעובדי החברה את העולם הבא, אבל מה לעשות והם רוצים לראות תוצאה מיידית בעולם הזה?

אני עובר לשאלתיו של חבר הכנסת ז'ק אמיר. הוא מציע להשתמש בכספי קרן ההלוואה כדי להקים מפעל גדול לייצור חשמל מפצלי שמן ולא לרפרפק בהקמת מפעל הדגמה בלבד. יש לנו הצעה ממשקיע אמריקאי, שיש לו חברה אמריקאית גדולה וכבוססת, להקים יחידה של 110 מגאווס. אנחנו הוסיפים כי ברחוב הטכנולוגי אין נסים, וצריך לפעול בזהירות ובהגיון. אנחנו מתחילים ביחידה קטנה של 4 מגאווס כדי לבחון את היישום לאחר שלב המחקר. זה כך נוכל ללמוד. לאחר מכן אפשר יהיה לעשות צעד קדימה לקראת בניית תחנה של 25-50 מגווס. אני מודה לחבר הכנסת אמיר על עצתו, אבל היא איננה עונה על הבעיה.

בענין שינוע הפחם מנמל אילת, נבדקו תסריטים שונים. לפי הנתונים שבידינו היום, כולל נתונים של תה"ל - אם כי הבדיקה של נמל אילת לא נעשתה לעומק - הפתרון של אילת הוא היקר ביותר. (מ' בר-און: בהנחה שקיימת מסילת ברזל?) לא, החישוב כולל את ההקמה של המסילה. זהו הפתרון היקר ביותר.

אינני מציע לקשור את בעיית מסילת הברזל עם שאלת הפחם. יש בעיות של איכות הסביבה ובעיות אחרות. בשלב זה אני יכול לומר כי ההחלטה שקיבלנו להיתמש במזח 9 משאירה את כל האופציות פתוחות. לא היה בידינו כל המידע של אחד הגורמים הממלכתיים במערכת. אני חושב שההחלטה שנתקבלה היא יותר נכונה. עכשיו יש לנו זמן לבדוק את כל האלטרנטיבות.

מדוע לדחות את פרויקט תעלת הימים לשנות האלפיים? מהסיבה הפדוטה שהוא איננו כדאי מבחינה כלכלית. אינני יודע אם הוא יהיה כדאי בשנות האלפיים. דבר אחד ברור שהיום הוא איננו כדאי. אני מכיר את דעתו של חבר הכנסת ז'ק אמיר על הבריכות שבדרך ובתי המלון ייקומו לאורך התעלה, אבל הבעיה היא שכל חזון צריך שיהיה לו גם בסיס מוצק שיבטיח את קיומו. ניסינו לבדוק את ענין האגירה השאובה, וגם הוא איננו מעשי למדינת ישראל - ואני כרגע מתעלם מן המיקום - לפני המחצית השניה של שנות התשעים.

החברה עומדת להיסגר. היום יש לי פגישה בענין עם מועצת המנהלים של החברה. את החומר שהצטרף אנחנו מעבירים להפקדה בחברת שירותי נפט. זו תהיה תכנית מגירה לעת הצורך.

א' אבוחצירא:

מהי דעתו של שר האנרגיה הקודם שהיה היוזם של הפרוייקט?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני הגעתי למסקנה, לאחר כל הבדיקות, אחרי שביקשתי שתיערך בדיקה נוספת של חברה בינלאומית ולאחר שהטלנו על המשרד לבדוק לפרטי פרטים את כל האפשרויות, בעיקר את חלוקת הפרוייקט לאגירה שאובה חוץ השארית התעלה לעתיד לבוא - שאין מקום לדבר על כדאיות הפרוייקט ואין סיבה שהחברה תמשיך לחפור עוד כמה מטרים של התעלה וחוציא עוד 2 מיליון דולר.

א' אבוחצירא:

האם בדקת כיצד קרה שאותו משרד אנרגיה העלה הצעה אחרת?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

היו תנאים אחרים. מצבים יכולים להשתנות. יש אימרה ידועה, שמי שאיננו משנה את דעתו לעולם אוהב את עצמו יותר מאשר את האמת. אני מציע שתזמין את שר האוצר ותשאלו אותו.

ע' סולודר:

האם תכנית-אלכגור היא חכנית מגירה?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

בענין זה יש לי בקשה אליך ואליכם.

היועצת הכלכלית של הוועדה, סמדר אלחנני, שאלה: מהו הסכום העודף במסקלה? מדוע אין מינוי תקציבי המעביר זאת לרזרבה הכללית כפי שנעשה בעבר כאשר היה גרעון? קודם כל זה לא אוטומטי. כדי להעביר גרעון צריך לבקש סובסידיה ולהביא זאת לוועדת הכספים.

מ' אלחנני:

יכול להיות שהשאלה איננה צריכה להיות מופנית אליך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

כאשר יעבירו את העודף למטרה תקציבית כלשהי, יובא הדבר לידיעת ועדת הכספים.

מ' אלחנני:

העודף צריך לעבור קודם כל לרזרבה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הוא לא צריך לעבור אוטומטית לרזרבה. יש בענין זה הצעה של שר האוצר והצעה שלי. שר האוצר אומר: תן לי את הכסף. אני מועץ שהכספים האלה צריכים לעבור לייעדים שהממשלה תחליט עליהם.

מ' אלחנני:

המתודולוגיה של התקציב אומרת שיש להמעיט בהכנסה מיועדת.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני תומך בכך, אבל ממשלה רשאית במצבים מיוחדים להחליט בענין.

היו"ר ח' רמון:

הוויכוח הוא אם זה עובר לרזרבה הכללית לייעדים כלליים או זה עובר מקרן השוואה ישירות לסעיפים תקציביים לא דרך הרזרבה הכללית.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני רוצה לתקן משהו בדבריו של חבר הכנסת רמון. איננו מסבסדים את המזוט. (היו"ר ח' רמון: בקרן השוואה אינכם מסבסדים את המזוט?) לא.

היו"ר ח' רמון:

לאורך שנים היה סבסוד של המזוט. עכשיו יש מצב מיוחד. לכן יש עודפים בקרן השוואה כי אינך מסבסד. אבל בדרך כלל בקרן השוואה לא היו עודפים, כי חלק מהדלקים היה יותר מדי יקר וחלק יותר זול. היה סבסוד של המזוט, לא סבסוד מבחוץ אלא במסגרת קרן השוואה. על סמך זה הקימו מפעלים.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

קודם כל אינני הולך עיר שנים אחורה. אני מכיר את ההיסטוריה של ההסכמים שנעשו בענין התעשייה הפטרוכימית ב-1974 כחבר ועדת הכספים, ואני זוכר את הוויכוח. אני יכול להרגיע אותך, שאז הייתי בין המחנגדים, אינני יודע אם באותה אפקטיביות שאחה היום מגיע אליה. אבל אז המרים היו השר ספיר ז'ל ובר-לב. והתנהל ויכוח אם כדאי למדינת ישראל להקים תעשיות עתירות דלק, אם יש לה בכך יתרון כלשהו. ונעשו הסכמים, שחלקם נסתים רק בחדשי האחרונים, בענין שיטת החישוב של המחירים.

התימוץ במונח סבכוד איננו נכון, לדעתי. ומדוע? היתה מדיניות של הממשלה שקבעה מחיר כזה לבנזין ומחיר שונה למזוט על פי החלוקה בין הנפט הגולמי לממנו מייצרים דלקים למטרות שונות. למשל, יש מוצרים שלא כוסל עליהם כל היטל ולעומתם יש מוצרים שמוטלים עליהם היטלים ומסווג כבדים. במחיר הבנזין מרכיב החומר מהווה 35%, וכל ההיטלים ובמסים למיניהם 65%. אתה רוצה לקרוא לזה סבסוד, בבקשה. לגבי דידי זה לא סבסוד. זוהי מדיניות שנקבעה על ידי הממשלה שמעוניינת לתת העדפה לתעשייה במחיר של חמרי הזינה.

אתה עושה הרוואה בין המחיר שבו אתה מוכר את הדלק בארץ לבין מחירו בעולם. בתקופה רבה אני מכהן כשר האנרגיה מדיניות המחירים של המשרד היתה מבוססת על המחיר האלטרנטיבי לדלק.

מ' בר-און:

אתה מחשב את המחיר לתעשייה הפטרוכימית לפי המחיר העולמי?

שר האנרגיה והתשתית מ' לחל:

הבסיס שלנו הוא הרצון להשוות את המחיר כאן למחיר הבינלאומי. כרגע מתנהל משפט בינינו לבין התעשייה הפטרוכימית על הבסיס למחיר האתילן. לדעתנו, כאיר אנחנו מוכרים אתילן במחיר זול מדי, הפוליאאתילן או הפי.וי.סי. מסובסד על ידי כך שמחיר האתילי הוא נמוך ממחיר העלות. אין שם חישוב פחת. אין רווח. יש לנו הפסדים.

בתי הזיקוק טוענים שבשנת 1984 היו להם הפסדים של 12-14 מיליון דולר. התעשייה הפטרוכימית מראה שהיא הרוויחה באותה שנה 14 מיליון דולר. יש מי שאומר, ולא בדקתי זאת, שפה אתה מפסיד ושם אתה מרוויח.

מה אומרת ההצעה שלנו? לאחר לימוד הנושא התברר לנו שאין בעולם מדינות, גם מדינות עתירות דלק, שיש בהן מפעלים קטנים ובית זיקוק נפרד. התעשייה הזו חייבת לעבוד במשולב כתשלובת. הבאנו הצעה שיש לה התנגדות על משרד התעשייה, לא על בסיס בדיקת ההצעה לגופה אלא על סמך הטענה שאנחנו כאילו רוצים להלאים את התעשייה. אני מודיע כאן שאין לי כל כוונה להלאים את התעשייה הפרטית. ההצעה שלנו מדברת על חילופי מניות: התעשייה הפרטית תקבל מניות בבתי הזיקוק, ובתי הזיקוק יקבלו מניות של התעשייה הפרטית, הכל לפי שווי שיוערך על ידי גורם בינלאומי מוסמך, מומחה לנושא, מוכר ומוסכם. ברגע שנלך למחכונת של תשלובת, השיקול יהיה כולל ואחראי ותכנית ההשקעות תהיה מתואמת.

תכנית ההשקעות שדובר עליה היא התכנית שהביאו בפנינו התעשיינים עצמם בהיקף של כ-315 מיליון דולר. אני חייב לומר כבר עכשיו, כי אני יודע מה יהיה ציר הוויכוח, כי מי מטוען היום נגד התכנית ונגד ההשקעות בטענה הישנה של מה שקרה ב-1974, לא למד דבר. אילו היינו צריכים להחליט על כך היום, יכול להיות שהדיון היה נסב על השאלה אם להקים תעשייה פטרוכימית כזו או אחרת בישראל. אבל התעשייה הזו קיימת, והיא תוכל להתקיים בעתיד רק בתנאי אחד, אם היא תעמיק את הייצור שלה ותהיה תעשייה מתוחכמת. כאן יבוא לידי ביטוי היחרון היחסי שלנו בתחום עתירות הידע האנושי ולא עתירות הדלק. כמה מפעלים, או לפחות מפעל אחד שאני יכול לדבר עליו בבטחון, דור כימיקלים, הלך בכיוון הזה, שבו ככל שאתה מעמיק את הייצור בשיטות טכנולוגיות מתוחכמות ומקטיף את משקלם של חומרי הזינה בתהליכי הייצור, כך גם גדל הרווח. רק בדרך זו יכולה התעשייה הזו להחזיק מעמד לאורך זמן.

שמעתי דעות של כלרלנים, ואני חייב לומר העל בסיס של ניתוח לפי עקומות ותכניות - ואני אומר זאת כמי שלמד כלכלה - אפשר לסגור את המדינה.

י- יציאה מכוונת. יש תעמיה ששוויה כמיליארד דולר. מישהו מעלה על דעתו לסגור אותה? הדרך היחידה היא לסייע לה בהגיון, במסגרת תכנית כוללת, כדי שהיא תוכל להעניק את הייצור שלה ולצאת לדרך המלך. תכנית כזו קיימת. יש ועדה בינמשרדית שבראשה עומדים שני המנכלים של משרד האנרגיה והתשתית ושל משרד התעמיה והמסחר.

מ' בר-און:

זוהי התכנית של 315 מיליון דולר?

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

היא כוללת גם הצעות ומחייבות נוספות. אבל תנאי בל יעבור לכך הוא קבלת הרעיון של התשלובת. אני מוכן לשמוע גם הצעות אחרות לפיהן לא יעבירו מניות אבל יסכימו לתיאום שיאפשר לקבל החלטות מחייבות.

הדבר המידי העומד על הפרק במסגרת התכנית של 300 מיליון דולר זוהי המקעה בהרחבת מתקן האחילן והעמקת הייצור במפעלים הפטרוכימיים בהקעה כוללת של כ-60 מיליון דולר.

ב' שליטא:

כמה עובדים בתעמיה הפטרוכימית על מפעליה השונים?

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

מספר העובדים בתעמיה הפטרוכימית, בלי בתי הזיקוק, הוא כאלפיים איש, שעובדים במישרין בתעמיה הזו. אבל מספר העובדים גם בתעמיות הנלוות, תעמיות המשמשות כמוצרי התעמיה הפטרוכימית כחומרי גלם, מגיע ל-15 אלף איש. הדרך היחידה במציאות הקיימת היא לגבש תכנית השקעות לתעמיה הזו.

לענין מפעל האחילן, ואני אומר את הדברים בעקבות הוויכוח בינינו לבין המפעלים הפטרוכימיים, בתי הזיקוק, או משרד האנרגיה כבעל המניות של בתי הזיקוק, הסכימו להיכנס להשקעות בהרחבת מפעל האחילן מ-130 אלף טון כושר ייצור ל-200 אלף, בתנאי שהמפעלים הפטרוכימיים ישקיעו בהרחבת המפעלים האלה לפי תכנית השקעות מאושרת על ידנו.

פ' גרופר:

יש לכוון שוק?

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

כן, בלי שוק אין מה לעשות. התכנית הזו תהיה מלווה מסמכים על מבהני כדאיות והתועלת למשק. דבר אחד ברור, שעם כושר ייצור של 130 אלף טון אין כל סיכוי בעולם שמתקן האחילן יהיה רווחי.

מ' בר-און:

אחה מדבר על היקף הייצור. מהו האחוז המיועד ליצוא?

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

50 בערך.

ע' עלי:

כל המניות של החברות האלה הן בידי הממשלה?

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

לא. אילו המניות היו בידי הממשלה לא היתה בעיה. בבתי הזיקוק 74% מהמניות הן בידי הממשלה ו-26% בידי החברה לישראל. בתעמיה הפטרוכימית יש לבתי הזיקוק מניות בשיעור של 12.5%, אבל לא מסכימים לרשום אותן בגלל הוויכוח שהיה אז בין שני השרים - ד"ר התעמיה והמסחר לשעבר גדעון פת והשר מודעי. האחד אומר: נתתי הסכמה לרכישת המניות, ושני אומר: לא נתתי

הסכמה. קבענו ועדה של ארבעה לענין זה, אבל ועדה זו לא התכנסה מעולם. העמיה יש לנו 12.5 במפעלים הפטרוכימיים, אבל אין לכך אפקטיביות כי אין לנו מינוי של דירקטור בדירקטוריון.

אנחנו מציעים או חלופת כוללת, וזוהי תכנית האב האופטימלית, או להקים גוף מהכרעתו תהיה סופית ומחייבת, שהוא יקבע, ידרוש, יתכנן, יהווה את הכיוון של ההתפתחות. על בסיס כזה אני מוכן להיכנס לחוזים ארוכי טווח לאספקת חומרי זינה. אני מוכן להסכים להפסד של שנתיים אם אני רואה סוף להפסד הזה על ידי השקעות, התייעלות והעמקת הייצור.

וכמה מלים בנושא אלמגור. חברת החשמל יחד עם מדרד הינרגיה הציעו להקים תחנה הידרו-אלקטרית באלמגור. כדי להקים את התחנה היה צורך בהטית הירדן בקטע של כ-6 ק"מ. נשמעה טענה של רשות שמורות הטבע לכתוצאה מההטיה החי והצומח באזור עלולים להיפגע.

הצענו הצעה מאני חוזר עליה היום, על אף שלדעתי הענין כמעט אבוד. אנחנו מוכנים לממן סקר סביבתי לפני תחילת פעולה כלשהי. כל מה שאנחנו מבקשים שאנשי רשות שמורות הטבע והמחלקה לאיכות הסביבה במשרד הפנים וכל הנוגעים בדבר ישחתפו יחד אתנו בסקר, שאנו נממן אותו, על מצב הצמחיה וחנועת הצפורים בקטע מסוים מוסכם. אני מוכן לקבל כל מה שיוחלט בעקבות הסקר הזה. לצערי הרב התגובה להצעה שלנו היא שלילה מוחלטת, גם לשלב הזה.

מ' בר-און:

מי המכריע בענין - החברה להגנת הטבע?

נחן ארד:

בסופו של דבר המועצה הארצית לתכנון ובניה.

ג' שפט:

מה ניתן לעשות שם?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

תחנה לייצור חשמל של 100 מגאווט, אבל הסכמנו להקטין זאת ל-50 מגאווט. אין לכך הסכמה.

ע' עלי:

אני חבר בוועדה המחוזית לתכנון ובניה, ואני מוכן לעזור בענין.

ב' שליטא:

כולנו חברים בוועדות השונות לאיכות הסביבה ושמירה על הטבע. אני חושב שזה יהיה פשע לאומי אם לא נפיק חשמל בגלל סיבות כאלה.

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

זהו פרויקט כדאי שניתן יהיה להפיק ממנו תועלת בתחום התעסוקה ובתחורים רבים אחרים.

אני רוצה להזמין את חברי הוועדה לסיור בכינרת יחד עם כל הגורמים, ברשתות יו"ר המועצה הארצית לתכנון, אנשי חברת החשמל, אנשי המכון לחקר הימים והאגמים. אנחנו רוצים לדעת אם יש מקום לחשוב בכיוון זה או שאנחנו מסירים את כל הענין מסדר היום. ברגע שתחליטו לקבל את ההזמנה ותקבעו לכך מועד, אנחנו נארגן את הסיור.

אינני מתכוון להיכנס לריב עם המועצה הארצית לתכנון, כי בסופו של דבר היא האחראית לכך. קיימנו שיחה לפני מספר ימים והחשונה היתה שלילית.

אינני מציע בילב זה להבל החלטה. אני רק בא ואומר שינחנו מוכנים לכמן
כ"ה. לדעתי לא צריך להתנגד להצעה כזו.

ע' עלי:

אני חורב שההצעה היא מובה והוגנת. אני מלא תפקיד בוועדה המהוזה
להכנון ובניד וגם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת. אני מוכן
להירחם לענין.

ד"ר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

לענין חברת החשמל המזרח ירושלמית, אני רואה להזור על עמדתנו.
אנחנו מקיימים מגעים אינסנסיביים עם יו"ר מועצת המנהלים של החברה.
ראז ההופעה שלי בפני הוועדה נפגשתי אתו. הודעתי שאיננו יכולים ביום
כנים ואופן להמתיך או לעבור לסדר היום על המצב הקיים בחברה. חברת
החשמל הישראלית איננה יכולה לשבת בחיבוק ידיים כאייר החוב המגיע לה
מחברת החשמל המזרח ירושלמית תופח ומגיע לסכומים אדירים. מבחינה זו
חברת החשמל הישראלית חנקוט בכל הצעדים שעומדים לרשותה כדי לממש את
הכספים המגיעים לה.

נוסייבה, יהוא יו"ר מועצת המנהלים של החברה, ביקש מספר הבהרות.
הוא חזר ואמר שהוא איננו מכחיש את דבר קיומו של החוב ואת המחויבות
של החברה להחזיר אותו. אני מניח שבימים הקרובים הוא יצטרך לתת לנו
תשובה על הדרכים להחזר החוב והמועד שבו הוא יפרע. בכל מקרה חברת
החשמל הישראלית פועלת בדרכים שלה ללא כל הגבלה בנושא הזה.

חרשו לי לא להיכנס לפירוט, אבל אנחנו מביאים בחשבון את כל
ההתפתחויות העולות להתרחש. הענין נמצא בבחינה שוטפת ומדוקדקת איך
להבטיח אספקת חשמל סדירה לצרכנים. דבר אחד ברור שזו המחויבות שלנו,
ואנחנו נעמוד בה בכל מקרה. (פ' גרופר: והחוב?) אנחנו דורשים ונדרוש
לכלם את החוב. יש חוב יצריך לדאוג שהוא יוחזר. ויש דבר נוסף, האחריות
שלנו כממשלה להבטיח אספקת סדירה של חשמל. על שני הדברים האלה נתתי
תשובה: חברת החשמל פועלת במסגרת הכמויות שלה להחזר החוב. ואמר להבטחת
האספקה של החשמל, אנחנו מודעים לענין ונפעל כדי להבטיח אספקת חשמל
לכל הצרכנים שמקבלים את החשמל מחברת החשמל המזרח ירושלמית.

עד כאן תשובתי לשאלות חברי הוועדה. מכאן ואילך ישיבו אנשי
המשרד לשאלות.

נתן ארד:

מר שבתאי ישיב לשאלות הבאות של יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת שפירא:
האם בעולם מוזילים את הדלק לצרכנים כאשר יורדים מחירי הנפט הגולמי?
האם לא ניתן לערוך הסכם עם המדינות הכספסוח לנו נפט כך שניתן יהיה
לשנות את מחיר החביה כל חדשים כדי שישראל תובטח מבחינת האספקה של
כמות הנפט הדרושה לה ומחירי השוק ולא הצטרך להחזיק מלאי גדול? כמו כן
הציע חבר הכנסת שפירא לעיות עם הספקיות של הנפט מעין ביטוח במקרה של
עליות ו/או ירידות מחירים.

ר' שבתאי:

עדכון המחירים באירופה במיוחד נערה מספר שבועות אחרי הוזלת
המחירים של הנפט הגולמי. הסיבה העיקרית היא המלאים המוחזקים על ידי
חברות הנפט ובתי הזיקוק הגדולים. לפי מה שהתפרסם לאחרונה תקופה זו
נעה בין 45 ל-90 יום.

ההוזלות יבוצעו באירופה, לפי נתונים שנמסרו לנו לאחרונה מהיועצים ילנו בחו"ל, נעו בין 3% עד 10 ב-6 הארצות העיקריות במערב אירופה, ואני יכול לפרט מה בדיוק קרה.

ה' שפס:

עד לאיזה תאריך?

ז' שבתאי:

15 בפברואר.

הסכם בין מדינה המספקת נפט או חברה במדינה המפיקה נפט ומספקת אותו לבין החברה הקונה נפט בישראל, שיבטיח מחיר או עדכון מחירים כל חד-חד, לא מתקבל על הדעת שהסכם כזה יהיה שונה מכל הסכם אחר באותה מדינה עם כל לקוח אחר, ואין להניח שהם יעשו אתנו הסכמים שונים. לא נראה שאם חל שינוי במחיר, ירידה או עליה, שהם ימשיכו לספק לנו נפט במחיר הישן, בגלל העובדה יש הסכם, ואילו לכל הלקוחות האחרים הם יעלו את המחיר. עובדה שמקרה כזו איננו מוכר ואיננו ידוע. אינני מבין גם איך זה יבטיח אספקה בכמות ובמחיר שוטף ויגרום לכך שלא נצטרך להחזיק מלאי גדול. הסיבה להחזקת המלאי בארץ איננה נעוצה בתנודות המחירים, אלא בעובדה שעלינו להחזיק מלאי אסטרטגי.

ביטוח מפני תנודות מחירים, אם בכלל ניתן להשיג ביטוח כזה וכמה הוא יעלה, אין בו צורך.

י' ארידור:

משרד האוצר מנהל מדיניות של ביטוח מפני תנודות מחירים.

ג' שפס:

יש עסקות עתידיות גם בהחום הדלק.

ז' האנרגיה והתשתית מ' שחל:

יש מחיר מיוחד לחבית נפט באדמה בטרם הפקה.

ש' שבתאי:

היועצת הכלכלית של הוועדה שאלה מדוע הוזלת הנפט הגולמי לא התבטאה בהוזלה אחידה באחוזים של כל החזקיקים. ההוזלה נגרמה על ידי הורדת מחיר הנפט הגולמי. משל מחיר הנפט הגולמי בכל מוצר הוא שונה ביחס למחירו לצרכן. כפי שיצטרף השר, משל הנפט הגולמי במחיר הבנוי לצרכן הוא 30%, ובמזוט הוא מגיע ל-77%. כאשר הוזלנו את המחיר ב-3%, לגבי המרכיב של הנפט הגולמי המזוט הוזל ב-12%, הסולר ב-13%. לכן לגבי משקל הנפט הגולמי במוצר ההוזלה למעשה היא אחידה.

ס' אלחנני:

לא היתה סימטריה כזו כאשר עלו מחירי הדלק.

ז' שבתאי:

כאשר עלו מחירי הדלק היו גם שיקולים מדיניים ולא רק כלכליים.

נתן ארד:

ד"ר אורי כפרי ישיב לשאלה של חברת הכנסת סולודר בעניין גילויי אגמי מים בנגב. כן הוא ישיב לשאלתו של חבר הכנסת ארידור על וירוסים מפרקי דלקים או להיפך.

א' כפרי:

אני מכיר את המיזור על בקטריות ולא מכיר כל כך את החיפור על וירוסים. אני יודע שהם קיימים גם בלי הנדסה גנטית. אני יודע שיש כיום שימוש לגבי ביטוח של זיהום. התהליך איננו בהכרח רברסיבילי. אולי יעור קצר על מצב המזלג על היווצרות של נפט.

אפילו לומר בלייך ציורית שהנפט הוא כמו חמין. אתה צריך לכך חומרים, המפרטורה, לחץ וזמן. התהליך של היווצרות נפט מחומר אורגני בעומק זהו תהליך שדורש זמן. מעניין שבעומק קיימות בקטריות שמפרקות נפט גולמי. על ידי ביאודגראדציה הן מביאות לפירוק של נפט והפיכתו לחומר גרוע יותר. אבל התהליך הזה איננו הפיך. אילו גם מה שאמרת היה קיים, אתה זקוק לזמינות של אותם גזים מהם אתה יוצר את הדלק. והם אינם כל כך זמינים. אם אתה רוצה לקבל אותם ממקור קיים, תוסיף לצרוך אותם ישירות. זוהי חשוכתי לשאלה השנייה.

לשאלה על אגמי מים בנגב, שאולי אקשור אותה לשאלה על מי תהום בכלל. אם חוזרים להיסטוריה כדאי לציין שחלק של המשרד היה אחראי בשעתו לכל הנושא של פיתוח מי תהום בארץ. המכון הגיאולוגי היה הגוף שפיתח עד לשנות הששים את הנושא של מי תהום בארץ. עד היום האחריות העיקרית לכך עברה לגופים אחרים. הטייפול הוא במסגרת משרד החקלאות, אבל קיימת מחלקה ונעשה מחקר מתמשך גם לאיתור של מקורות מים שאינם כל כך זמינים וגם לנושאים של המלחה של המים, כי מסתמך שנותרו לנו הם מים מאד פרובלמטיים. הפוטנציאל של המים המתוקים בעיקרו של דבר מנוצל, ואנחנו עוסקים בכך. בנוסף לכך אנו עוסקים גם בנושא של זיהום המים ואיכות המים, וזה מתקשר גם לאגן ההיקוות של הכינרת.

לגבי אגמי מים בנגב, אני רוצה קצת להזהיר. חלק מאתנו ניזונים מאיפורמציה המתפרסמת בעתונות. קל מאד למסור הצהרות לעתונות, גם של אנשי מקצוע, וקל מאד ומפתה מאד להיות איש חזון ולמכור מיליארדי קוב מים בהר הנגב ובסיני. אבל בהקהיליה המקצועית הדברים מאד שנויים במחלוקת. אני אישית קצת מעורב בכך. כמויות המים והרזרבה החד פעמית שמצויה באבני החול בנגב בעומק, אינן בדיוק כפי שמוסרים עליהן. הנושא שנוי במחלוקת. מבחינת הניצול של המים הבעיה היא קשה. המים נמצאים בעומק רב. המים האלה הם כלואים. תוסיפו לכך בעיות של מליחות וחראו שהבעיה איננה פתורה.

פ' גרופר:

אתה יודע כמה קוב מים כלואים יש שם?

א' כפרי:

אם מישהו מוסר נתונים כאלה לעתונות, וצר לי שקולגה שלי עושה כן, ויש מי שנתפס לזה ומזדרז לבסס חקלאות באזורים אלה, צריך לדעת שהדבר הוא מסוכן. הגדילו עמות אנשים שאפילו הציעו לשנות את הכיוון של המוביל הארצי ולייצא מים מהנגב צפונה, עד כדי כך. צריך לדעת גם הנושא של שאיבות דינמיות וגם הנושא של איכויות הם פרובלמטיים. העניי הוא מסוכן וגם לא מוכח.

נתן ארד:

חבר הכנסת בני שליטא שאל על המדיניות של חיפושי נפט ביהודה ושומרון. אני רוצה לומר שהמדיניות שקיימת בתוככי הקו הירוק קיימת גם ביהודה ושומרון. אותם המנגנונים שפועלים בתוככי הקו הירוק פועלים גם מעבר לקו הירוק. ההבדל היחיד הוא שהרשות המוסמכת כאן היא על פי

חוק הנפט הריוח הלאומית לאנרגיה, בעוד שביהודה ושומרון הרשות המוסמכת זהו המינהל האזרחי ליהודה ושומרון ולעזה.

אחרי שחברת סיסמימה הפסיקה את פעולותיה, יי עדיין שתי חברות ימחפשות היום נפט בתחומי יהודה ושומרון. הן מחפשות נפט גם גם בצד הזה של הקו הירוק, אבל הן מחפשות נפט גם מעבר לקו הירוק.

יי לי נהונים על הרשיונות לחיפוש נפט ועל ההרשאות, כפי שזה נקרא מעבר לקו הירוק. אוכל למסור לכם את הנתונים. אבל אני מבין שאתה רוצה לשמוע על המדיניות, ועל הוצאתה מן הכוח אל הפועל. ובכן, המדיניות היא זהה. יתרה מזו, גם חברת חנ"א שהיא חברה ממשלתית, שעל פי המדיניות החדשה של משרד האנרגיה מחפשת על פי רמיון כלל ארצי ועושה את כל העבודות הגיאולוגיות והסיסמולוגיות ומגיעה עד פרוספקטים אבל איננה קודחת, הרי ההיתר הכלל ארצי הזה כולל גם שטחים מעבר לקו הירוק.

ב' שליטא:

יי ממצאים המראים כי בשטחי יהודה ושומרון יש דברים שאינם מצויים בתחומי הקו הירוק?

נתן ארד:

אין לי מה לומר בענין זה לא לגבי הצד הזה ולא לגבי הצד האחר.

מ' בר-און:

יש עדיין גיאולוגים שטוענים שיי הרבה נפט בישראל?

נתן ארד:

המשרד שלנו הוא עתיר גיאולוגים. כארר אני פוגש שני גיאולוגים ימביעים אותה דעה, ברור לי שאחד מהם איננו גיאולוג..

הי"ר ח' רמון:

בענין זה טוענים שמספר הקידוחים שנעשו בארץ הוא קטן בהרבה ממספר הקידוחים שנעשו בארצות אחרות שבהן בסופו של דבר גילו נפט.

נתן ארד:

חבר הכנסת שליטא שאל על החסכון בהפעלת תחנות הכוח בפחם לעומת הפעלתן במזוט. במצבו הנוכחי של שוק הנפט העולמי קשה לתח היום תחזיות. אני יכול להגיד מהו המצב היום על פי הערכה שלנו, או היכן להערכתנו הדברים יתייצבו בשנים הבאות. כיוון שבדברים שאומר מעורבות גם תחזיות, ותחזיות יש בהן הרבה סיכון, הייתי רוצה שהדברים שאומר יתקבלו|בערבון מוגבל.

אנחנו מעריכים שהעלות הריאלית של מזוט למשק היא בערך 120 דולר לטון, אולי 125 דולר לטון ואולי 119 דולר לטון. הפחם עלותו למשק, אחרי שחרגמתי אותו לשווה ערך מזוט, זה בערך 80 דולר לטון. ההפרש הוא איפוא 40 דולר לטון. בתחנה בחדרה המופעלת בפחם החסכון הוא בערך 80-100 מיליון דולר לשנה. אפילו ביחסי המחירים כפי שנקבתי בהם, בעקבות הירידה הדרסטית של מחירי הנפט הגולמי והמזוט בעקבותיו, אבל עם מתן איזו תחזיות איפה זה יתייצב בכחיד, אנחנו מעריכים שההפרש בין המזוט לפחם יהיה בערך 40 דולר לטון. אם אני מכפיל את ההפרש הזה בצריכה בתחנה בחדרה אני מגיע לסכום של 80-90 מיליון דולר בשנה.

ג' שפט:

יכול להיות שגם מחיר הפחם ירד.

נתן ארד: הבאתי גם זאת בחשבון.

שר האנרגיה והתשתית מ' יחל:

עד כה ההפרש היה כמעט 50%. אבל גם כאשר התער הוא שלישי, וזהו התער הצפוי בעתיד, החסכון הוא די משמעותי

נתן ארד:

יושב-ראש הוועדה חבר הכנסת שפירא שאל האם מוכריי חשמל בשבת בחצי המחיר. אם מדובר על המגזר התעשייתי, מודם כל אינני יודע על תעשיות שעובדות בשבת, פרט לתעשיות שיש להן היחרים לעבוד בשבת. צריך לעשות כאן אבחנה בין שתי קבוצות: הקבוצה של אלה הצורכים חשמל לפי התעריפים המתקדמים והנכונים ביותר, אלה שמקפחים את העלות הריאלית, שאנו מכנים אותם "תעריפי העוז", תעריפי עומס וזמן. תעריפי עומס וזמן משקפים על פני היממה, ואחר כך ביממות על פני השבוע, ואחר כך בשבועות על פני עונות היינה, ועד לענה השלמה, את עלות הייצור עד כמה שאפשר בתחנות הידינג, חדרה, אשדוד וכדומה. אם אני עוקב אחר העלויות האלה, ברור שהעלות של החשמל בשבת היא עלות יותר נמוכה, והיא זהה לעלות החשמל בלילה. זה לא חצי המחיר, אלא זו העלות של שפל בתעריפי תעוז. ברור שהחשמל לפי תעריפי תעוז הוא יותר זול. אם אנחנו הולכים לתעריף רגיל, תעריף ביחתי או תעריף תעשייתי במהח נמוך שאיננו תעריף תעוז, אין שוני בין יום חול לבין שבת. התעריף הוא אותו תעריף.

ע' עלי:

מה דין תאורת הרחובות בלילה? מדוע אינכם קובעים תעריף לילה מיוחד לתאורת רחובות? בזמנו דיברתי עם שר האנרגיה על תעריף לילה מיוחד לתאורת הרחובות, שיש לכך גם משמעות בסחונות. הובטח לי לבדוק את העניין. מדוע לא ייקבע תעריף מיוחד לתאורת רחובות בלילה?

שר האנרגיה והתשתית מ' יחל:

הנושא עצמו נבדק מהיבטים שונים. אני מקווה שנוכל להגיע לסיכום בעניין. יש לי לא רק אהדה אלא כוונה להבטיח תאורה בלילה גם מטעמים של בטיחות. הבדיקה הזו תכלול גם דברים נוספים, ובכלל זה עידוד עיריות ורשויות מקומיות להחלפת נורות כדי להגיע לחסכון בחשמל. העניין הוא בבדיקה ואני מקווה שנגיע בו לסיכום חיובי.

נתן ארד:

כאשר יגיעו להחלת תעריפי תעוז גם על צרכנים גדולים במתח נמוך, לרבות תאורת רחובות, הבעיה תיפתר מאליה.

חבר הכנסת אמיר קאל אם יש וסדה באירופה המספלת באגן הים התיכון והיא ישראל חברה בוועדה, והוא ביקש לשמוע סקירה על הנעשה בוועדה הזו. קיבלתי לכך את תשובתה של פרופ' קולט צוריה, שלא יכלה לבוא לכאן היום.

היו"ר ח' רמון:

תעביר אלינו את התשובה בכתב.

שר האנרגיה והתשתית מ' יחל:

נשלח את התשובה לוועדה.

נתן ארד:

חבר הכנסת אמיר קאל שאל האם נשקלת האפשרות להקים שכונות חדשות עם ברירות סולריות. שני הדברים האלה אינם קשורים האחד בשני. במקום שכדאי להקים שכונה חדשה, שיקימו אותה; ובאוחם מקומות שכדאי להקים בריכות סולריות, שיקימו בריכות סולריות. דווקא השידוך ביניהם יעשה את העניין יותר כדאי? זה צריך להיות מקרה חריג מאד. אם הבריכה הסולרית מייצרת

את האנרגיה - ואינני יודע למה כוונתו, אם זוהי אנרגיה חשמלית או אנרגיה של חום, נ"מ לזכרי הימום מיס או הסקה - אם היא מייצרת חום בעלויות יותר נמוכות, אדרבא נשתמש בה בכל מקום, למה דווקא בשכונות הרמות?

איך לנו עדיין חשובה לגבי הבריכות הסולריות האם הן מייצרות חום בטמפרטורות נמוכות זול יותר או יקר יותר, ובוודאי איננו יכולים לומר האם הבריכות הסולריות מייצרות חשמל זול יותר מאשר החשמל שמייצרות תחנות כוח המוסקות בפחם, בהסתייגות אחת. חברת ארגמן, או חברת בת של ארגמן הנקראת אראל פיתחה טכניקה של בריכות סולריות קטנות, מעין קולטים צפים ובריכה ייחודית שלה היא יחסית די פשוטה. והם הקימו לא מזמן בתמיכת המשרד בריכה נסיונית בקיבוץ מעוז חיים.

מ' בר-און:

זו לא שיטת בית הערבה?

נחן ארד:

לא, זוהי היטה אחרת. בבית הערבה זוהי טכנולוגיה יותר מורכבת שמיועדת גם לייצור חשמל, בעוד שמה שפיתחה חברת אראל זוהי טכנולוגיה יותר פשוטה לייצור חום ולא לייצור חשמל, וזה בההליך של ניסוי בקיבוץ מעוז חיים.

חבר הכנסת ז'קאמיר ביקש לשמוע הסבר האם מנצלים גם פסולת עירונית ולא רק פסולת חקלאית. כאן התשובה היא או ארוכה או קצרה, ואני אבחר בנתיב הקצר. הנושא הזה הוא יחסית די מורכב. הפניתי את תשומת לב חבר הכנסת עובדיה עלי לשאלה כי אני יודע שעפולה עכשיו מתחבטת נבעיה הזו.

בערים הגדולות, ואני מדבר עלגוש דן, על חיפה, על ירושלים, אולי על אגד ערים בדרום, בערים הללו אם אין פתרון זול למה שנקרא קבורה סניטרית - וקבורה סניטרית לאיך בעקבותיה זיהום אוויר ולא זיהום של מי חהום - אז אפשר לחשוב על שני פתרונות אלטרנטיביים: האחד - משרפות, והשני - מחזור, לנסות להוציא מכל הפסולת מה שרק אפשר להוציא, לכשל קרטון, פלסטיק, נייר, פח, זכוכית, ולעשות זאת בדרך כלל בשיטות ידניות. ואז כל הנפח של הפסולת מאד מצטמצם ואת זה קוברים. אז כדאי לקחת זאת למרחקים יותר גדולים. מה שקובע את הכדאיות זה מרחק ההובלה. אם מרחק ההובלה הוא יותר מאשר 25 ק"מ או 30 ק"מ, אז הקבורה הופכת להיות מאד יקרה וכדאי לשקול פתרונות אלטרנטיביים במקום.

נכון להיום ידוע לנו רק על פרויקט אחד גדול בחחום הפיכת האשפה לאנרגיה בקנה מידה גדול, וזה פרויקט של עיריית חיפה. עיריית חיפה חוקמת את העניין הזה להערכתנו בצורה רצינית, ולטעמנו לאט מדי. היינו רוצים שהם ילכו בקצב קצת יותר מהיר לעניין. הם הקימו ועדה בראשותו של סגן ראש העיר. אנחנו שותפים בוועדה הזו. לחיפה אין היום פתרון לקבורה בסניבה. היום הקבורה של האשפה של חיפה היא יקרה מאד. ההגיון הכלכלי אומר שאיך להוביל את האשפה למרחק גדול אלא לייצר אמצעים במקום להפיק אנרגיה או למחזור.

היו"ר ח' רמון:

חשובות נוספות אם נוחרו נקבל בכתב. אני מודה לשר, למנכ"ל ולצוות של המשרד.

הישיבה נעולה.

(הישיבה ננעלה בשעה 12.20)